

construite și animate cu o gingășie rar întâlnită. Se poate afirma că poezia spectacolului e dată de aceste viețuitoare, tratate cu o afecțiune deosebită și oarecum în dauna celorlalți eroi. Faptul e remarcabil, deoarece asigură piesei tocmai aura specifică de basm, de feerie.

Japonia

Un episod plăcut în cadrul Festivalului l-a constituit demonstrația păpușarului japonez Taiji Kawajiri.

Datînd încă din secolul XII, marionetele japoneze se minuesc „la vedere”, fie că e vorba de Sewamono (piesă modernă), în care animatorul este mascat, fie că e Jidaimono (piesă istorică), în care minuitorul poartă o haină de ceremonial istoric — Kamishino.

Fiecare scenă se desfășoară asemeni unui balet, al cărui subiect este povestit și cîntat de unul sau mai mulți interpreți.

„Demonstrația” n-a evidențiat virtuțile coregrafice excepționale la care e obligat să facă apel minuitorul. Acesta „dansează” costumat în negru, avînd în spate un fundal întunecat, în timp ce păpușa (fixată de miinile și picioarele sale) la un moment dat, creează iluzia că se mișcă singură. Arta minuitorului reușește să anime păpușa,

Spectacolele, regizate de Baldandorj, și supervizate de directorul teatrului, Șinindorj, s-au bucurat de o cordială primire din partea publicului Festivalului, constituind o prezență artistică delicată și cu valori certe.

Fl. P.

Păpușa prezentată de Taiji Kawajiri

să-i dea forță și dinamism, atitudine nobilă sau mască tragică; păpușa impune prin mărimea neobișnuită dar și prin hieratismul gesturilor imprimate de actorul-dansator.

Dansul japonez de război ne-a amintit unele stampe cunoscute, sugerîndu-ne caracterul complex al acestui teatru cu o tradiție milenară.

Mult mai puțin interesantă a fost scena „îdilei celor două maimuțe” destul de lipsită de grație; de asemeni, jocul celor două baloane care se umflau în sunetul muzicii lui Liszt a surprins spectatorul, „pocnetul” lor final fiind o „poantă” cam ciudată.

Acolo unde artistul a apelat la sursa directă specificului teatrului său național,

fructificînd mijloacele de expresie clasice, „demonstrația” a surprins, a încîntat; atunci însă cînd au fost abordate formule gratuite, exhibiționiste, demonstrația a fost săracă, lipsită de sens.

Al. P.

R. P. Romîna

Șapte colective romînești au prezentat spectacole în cadrul Festivalului Internațional al păpușilor. De la Constanța la Iași, de la București la Oradea, din toată țara s-au adunat cei mai buni artiști pă-

pușari, pentru a aduce cuvîntul artei lor în confruntarea cu cele mai de seamă colective și cei mai buni artiști din lumea întreagă. Spectacolele prezentate de teatrele de păpuși din R.P.R., au fost variate, alît

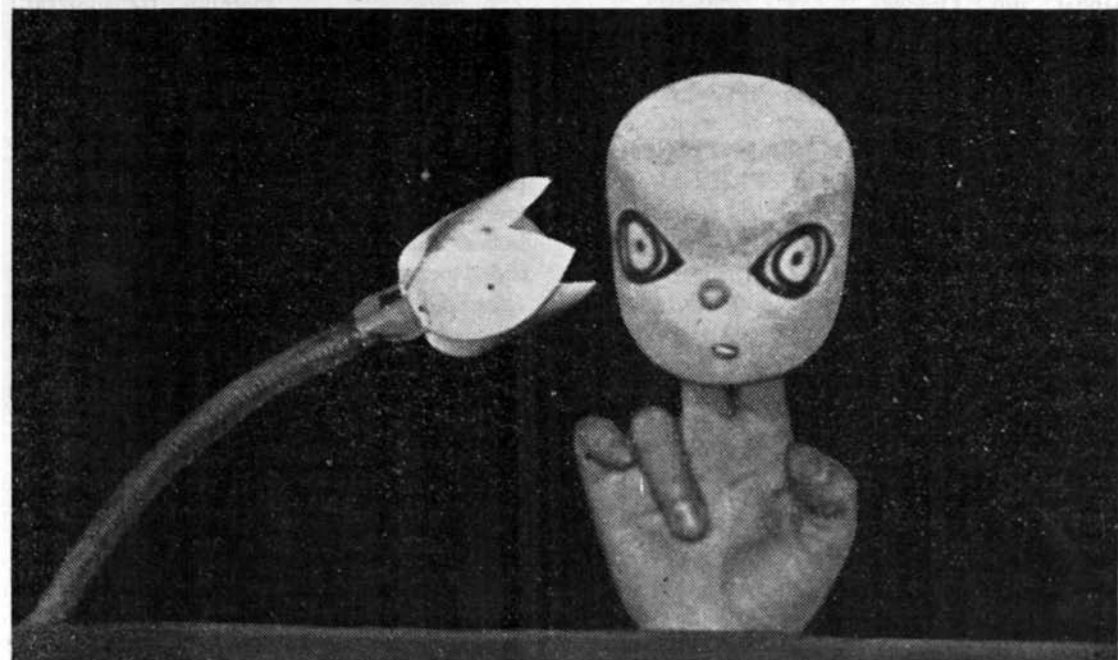
ca tematică și gen, cât și din punct de vedere al formulelor și mijloacelor de expresie folosite. De la tradiționala și înduioșător de naiva *Punguță cu doi bani* la matura satiră a romanului polițist occidental din *Mina cu cinci degete*, de la lirica *Poveste a porcului* la parodia *Keșafan sau Heșafan*. Personajele întrupate de actorii din lemn sau papier-maché au fost și ele la fel de diverse de la sfătosul moș din basmele lui Creangă, înzestrat cu toate trăsăturile exterioare ale unei ființe umane, la detectivul redus la câteva elemente caracteristice, de la popularul străbun Vasilache la modernul și poznașul Tândărică. Spectacolele au fost privite cu interes de spectatorii autohtoni și străini ai festivalului, care au avut prilejul să cunoască teatrul nostru atit prin câteva elemente tradiționale, cât și prin rezultatele celor mai noi și mai îndrăznețe încercări.

Teatrul de păpuși din Timișoara de pildă a încercat o reconstituire, cu mijloace moderne, a unei reprezentatii tradiționale de păpuși populare. Textul evocării *Hai păpuși, păpuși lumești...*, alcătuit de Nella Stroescu, reînvie câteva din vechile personaje create de păpușarii ambulanti în secolele trecute, reproducând chiar fragmente din puținele scenete rămase de pe urma acestora, în

culegerile de folclor. Caracterul protestatar al unor cuplete, umorul popular, vioiciunea dialogului, sint calități ale acestei evocări, care din păcate nu izbutește în întregime să atingă valoarea literară necesară. În schimb spectacolul, pus în scenă cu talent de Florica Teodoru, a avut vervă și poezie. Imaginea finală, a miinilor care părăsesc pe rampă păpușile neînsuflețite, rămânind ca un simbol al sufletului păpușii și inclinându-se în chip de salut către spectatori, era bogată în sugestie poetică.

Tot o evocare, de data aceasta însă a istoriei mondiale a păpușii, a încercat Teatrul de păpuși din Constanța. Încercare temerară, pe care nu știu dacă istoricii teatrului de păpuși au rezolvat-o pînă acum în toată amploarea ei. Îndrăzneala e însă un atribut al tinereții, iar regizorul Claudiu Cristescu are această calitate. N-are încă forțele necesare ducerii la capăt a unei întreprinderi atit de îndrăznețe. De aci slăbiciunile spectacolului, care a fost totuși apreciat pentru noutatea încercării și a mijloacelor moderne folosite. Anume, regizorul a folosit ajutorul atit al teatrului de umbre cât și al cinematografului, pentru a amplifica și a exprima plastic viziunea sa asupra evoluției istorice a păpușii. De la primul joc de umbre descoperit de omul preistoric pe pere-

Personaj din „Moment“ (Teatrul de păpuși din Oradea)

tele cavernei sale, pînă la păpușa epocii marilor descoperiri științifice, apar în fața noastră, în scurte scenete nu totdeauna cu un sens limpede, diferite faze ale teatrului de păpuși de pe întregul glob. Imaginea de tranziție între diferitele faze — umbra unui om cu o păpușă în mină, proiectată pe un fundal de nori învolburati — nu ajută suficient la ilustrarea evoluției istorice a omenirii. Sumară și nu totdeauna surprinzind esențialul din faza istorică dată, purtind o gravitate care dă spectacolului un aer greoi și încărcat, „scurta istorie” a păpușii rămîne o încercare merituoasă mai mult prin perspectivele pe care le deschide posibilităților de abordare a unor subiecte „grave”, decît prin reușita ei actuală.

Și pentru că sîntem la capitolul „încercări” și „evocări”, amintim aici de *Momentul* prezentat de Teatrul maghiar de păpuși din Oradea, în care se încearcă o evocare a istoriei omului, cu mijloace simple și sugestive, în care acționează mai mult mina minui-torului și mai puțin accesoriile plastice. S-a văzut cu acest prilej că efectul de lumină folosit cu măiestrie și subtilitate este capabil a sugera o ambianță cu mai multă acuitate decît orice fel de decor complicat. S-a mai văzut că teatrul din Oradea, în regia talentatei Kovács Ildiko, a ajuns la niște mijloace de expresie evaluate, constînd din maximă sugestivitate și minimă cheltuială de elemente materiale. Al doilea număr al spectacolului, *Keșafan sau Heșafan*, este o comedie cehă, în care se satirizează exagerările neverosimile ale dramei romantice. Realizat cu umor (pe alocuri cam gros), spectacolul a avut o originală rezolvare plastică, începînd cu păpușile caricaturizate, și terminînd cu decorul,

el însuși o caricatură de decor „romantic”. Din multe „poante” ale spectacolului amintesc rezolvarea rezonerului — o mină verticală, cu un ochi în palmă — și a sufletului muribundului — o inimă cu două aripioare, care se înalță și se cobora, după cum viața îl părăsea sau îi revenea în trup. Mișcarea

păpușilor, de o deosebită plasticitate, avea uneori unduirile artei coregrafice.

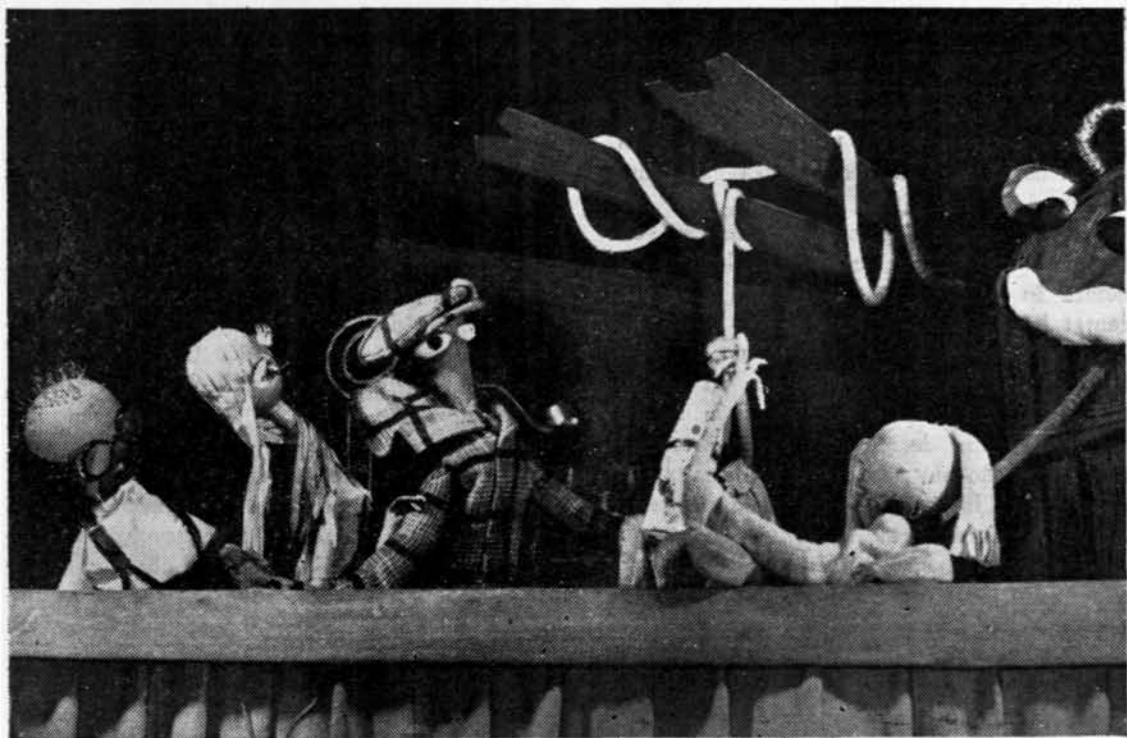
Iar muzica lui Boldisar Csiky, prin sublinieri, cînd lirice, cînd umoristice, s-a integrat sensibil imaginii de ansamblu.

Marele nostru Caragiale a fost prezent și la sărbătoarea teatrelor de păpuși, oferind colectivului craiovean materialul savurosului spectacol *Domnul Goe*. Personajele schiței lui Caragiale, caracterizate lapidar de autorul lor, s-au dovedit apte de a căpăta formă și consistență materială în teatrul de păpuși, unde s-au întîlnit cu alte cîteva fapte ale marelui comediograf, ca Cetățeanul turmentat sau Ghiță

Domnul Goe (Teatrul de păpuși din Craiova)

Pristanda, polițaiul. Familiare publicului românesc, personajele și-au impus viabilitatea și spectatorilor străini, prin expresivitatea păpușilor și claritatea caracterizării lor, datorate pictorului scenograf E. Gregorian. De la forma capului, adaptată la necesitatea definirii personajului — lunguiată la tanti Mița, elipsoidal-bucălată la Goe, rotundă la mama-mița, trapezoidală la ofițer, în formă de damigeană la Cetățeanul turmentat — la accesoriile sale: ochi, gene, mustăți, pieptănătură, pălărie — totul a fost conceput în vederea dezvăluirii caracterului și în armonie cu linia generală umoristică a decorului, care se vrea, aparent, desenat de mina neexperimentată a unui copil. Coloritul viu, ritmul sprinten și cîteva rezolvări regizorale ingenioase — ca de pildă alunecarea cortinelor pentru sugerarea mersului

Scenă din „Mina cu cinci degete” (Teatrul Tândărică)

trenului, folosită în același timp pentru schimbarea neobservată a decorului, sau sugerarea senzației de amețeală a Cetățeanului turmentat prin învîrtirea decorului — au contribuit la recepționarea entuziastă a spectacolului de către public, care a trecut cu vederea mișcarea uneori amestecată, haotică, a personajelor, și finalul... fără final.

Măsura deplină a dezvoltării actuale a teatrului nostru de păpuși au dat-o însă spectacolele prezentate de colectivul celui mai experimentat teatru din țară, Tândărică. *Umor pe sfori, Povestea porcului, 2:0* pentru noi sînt spectacole cunoscute de publicul românesc. Cu fiecare dintre ele, teatrul a încercat o nouă formulă de interpretare, îmbogățindu-și experiența. Astăzi, de pildă, faza naturalistă, și de imitație a teatrului cu oameni a fost depășită, teatrul îndreptîndu-se spre procedee mai specific păpușărești, mai expresive și mai subtile. Spectacolul *Mina cu cinci degete* reprezintă tocmai rezultatul acestor ultime căutări.

În *Mina cu cinci degete* intenția de satirizare a romanului senzational prin reducere la absurd, se definește încă din titlu. Scenariul alcătuit de Mircea Crișan și Al. Andy conține toate poncifele genului, de la

șirul de crime misterioase săvîrșite de un enigmatic Mister X, pînă la căsătoria din final a detectivului, băiat deștept, cu suava fiică a casierului prădat. Plastica — pictor scenograf Șt. Hablinski — a ajuns aproape de extrema limită a esențializării: detectivul e mai mult șapcă și pipă, fata e mai mult o coamă blondă, capul doctorului e o bilă cu ochelari. În camera detectivului, în lipsa acestuia, dăinuiește *ideea de detectiv*: un ziar desfăcut, o pereche de papuci pe rampă, o șapcă și o pipă. „Replicile” personajelor sînt reduse la cîteva sunete guturale, amintind o englezească de dincolo de ocean. Totul se exprimă prin acțiune și mișcare. Peripețiile se țin lanț, una mai „senzațională” și mai hazoasă decît alta. Uneori ai chiar impresia că autorii și interpreții — regia Margareta Niculescu — au fost copleșiți de mulțimea de gaguri la care nu s-au îndurat să renunțe. De aci caracterul încărcat, fastidios al unor scene prelungite peste măsură — ca de pildă scena clasiciei bății din bar. Rezervă făcînd asupra unor asemenea scene și asupra cîtorva poante nu de cel mai bun gust, recunoaștem ingeniozitatea regiei în rezolvarea scenică a multor situații dificile, printre care urmărirea automobilelor în noapte, prinderea tre-

nului din mers, schimbarea rapidă a locului de joc prin folosirea alternativă a celor două jumătăți ale scenei, crearea atmosferei de „mister” etc. O analiză mai amănunțită a spectacolului va trebui făcută odată cu reluarea sa la deschiderea stagiunii viitoare.

Deocamdată să încercăm să precizăm cîteva din concluziile pe care ni le impune modul în care păpușarii romîni s-au prezentat la festival.

În primul rînd, numărul și calitatea spectacolelor rominești vizionate în cadrul festivalului au adus o confirmare a valorii teatrului nostru de păpuși pe scară mondială. În al doilea rînd, marea diversitate a stilurilor și formulelor folosite de păpușarii noștri a demonstrat existența la noi a unui climat de creație favorabil căutărilor, experimentelor, încercărilor celor mai îndrăznețe.

Există însă primejdia ca aceste căutări și încercări ale artiștilor păpușari să urmărească numai o perfecționare de ordin for-

mal, o desăvîrșire a tehnicii spectacolului, neglijînd aspectul cel mai important al artei lor, acela al conținutului, al valorii ei profund educative. Spectacolele prezentate în cadrul festivalului nu se pot lăuda toate cu un prea bogat conținut de idei, corespunzător necesităților actuale ale educării copiilor și oamenilor muncii. Demonstrațiile de virtuozitate interpretativă au cîteodată un destul de fragil suport ideologic. Se vădesc în această direcție lipsurile dramaturgiei păpușărești. Confirmarea în cadrul festivalului a uriașelor posibilități educative ale teatrului de păpuși, datorită puterii sale de atracție și influenței sale asupra publicului de toate vîrstele, atrage atenția asupra necesității creării unor spectacole care să aducă spectatorului de azi mesajul vibrant al actualității. Este una din problemele la care păpușarii noștri, plini încă de bucuria succesului obținut în cadrul acestui festival, au a se gîndi pentru munca lor viitoare.

M. B.